

Format de citation

Just, Jiří: review of: Lenka Bendová (ed.), *Soupis tisků 17. století Západočeského muzea v Plzni / Catalogus operum saeculo XVII impressorum quae in Museo Bohemiae occidentalis Plznae asservantur*, Plzeň: Západočeské muzeum, 2019, in: *Český časopis historický*, 2021, 3, p. 707-708, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/4380cb935b924884acba6458fd14f1c3>

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Katalogu předchází zevrubný úvod o konkrétních snahách jednotlivých osob, podílejících se na akvizicích, dokonce s údaji o cenách těchto jednotlivin. Zevrubné rejstříky: společný jmenný a věcný a speciální ikonografický, chronologický, písmá a posléze notační, uzavírá konkordance inventárních čísel. K tomu lze dodat: v několika případech jde o písmá mimolatiná: hebrejské (jeden z textů je považován ještě za pozdně starověký) resp. arménské (oba doklady jsou z raného novověku). U textů latinských jde o jednotliviny z 11. až 13. věku s tím, že většina ovšem pochází z 15. století, jednotliviny pak z raného novověku. Provenienčně lze upozornit na ojedinělé kusy italského či holandského, s pochopitelnou převahou pak německého původu – pokud ovšem bylo vůbec přesnější teritoriální zařazené možné.

Ať se tento počín stane výzvou těm sbírkám, které ještě nevystoupily na veřejnost! Většinou nepůjde o velké objevy, ale lze se dočkat všelijakých překvapení.

Ivan Hlaváček

Lenka BENDOVÁ

Soupis tisků 17. století Západočeského muzea v Plzni

(= Fontes bibliothecarum Musei Plznensis, Vol. 5)

Plzeň, Západočeské muzeum 2019,
382 s., z toho 40 s. barevné obrazové přílohy s reprodukcemi dobových vazeb, titulních stran tisků a ilustrací,
ISBN 978-80-7247-161-4.

Západočeské muzeum v Plzni se pyšní již třemi publikovanými soupisy starých tisků, které by mohly sloužit jako vzor jiným podobným institucím se srovnatelně velkými

historickými fondy. Po katalogu prvotisků (2000) a *Soupisu tisků 16. století* (2013),¹ který vznikl postupným úsilím Josefa Hejnice, Anežky Baďurové, Hany Beránkové a Ily Šeda vychází nyní chronologicky navazující pokračování, jež zachycuje tisky 17. století. Publikace je strukturována podobně jako předcházející díl: V úvodu je charakterizován celý svazek, který popisuje 261 tisků. Jejich průzkum trval řadu let a byl veden snahou o komplexnost: cílem nebylo evidovat a popsat pouze úplně dochované exempláře, z nichž některé jsou vskutku významné, pokud jde o jejich provenienci či dobovou vazbu, ale i defektní tisky a torza, u nichž byl někdy problém již s identifikací samotného titulu. V úvodu byly také charakterizovány hlavní časové mezníky existence fondu, který byl průběžně různými cestami doplňován. Významnou skupinu přírůstků tvoří tisky někdejší plzeňské Arciděkanské knihovny, soubory získané darem od sběratelů, nezanedbatelná část fondu však přibyla také cílenými akvizicemi, zejména antikvariátními nákupy. Struktura jednotlivých záznamů, která je detailní, až vyčerpávající, zůstala taktéž zachována podle předcházejícího svazku a uživatel katalogu poskytuje nadstandardní informace. Důkladný typografický popis doplňují údaje o identifikovaných majitelích knih. Tomu, kdo knihu vnímá jako organický celek, tedy včetně jejích recipientů, resp. tomu, kdo se vydává také po stopách, které mohou identifikovat původního vlastníka, nebo dokonce prozradit leccos o jeho zájmech (na základě dochovaných marginálních či interlineárních poznámek), se tak publikace stává neocenitelnou pomůckou.

¹ Srovnej recenzi ČČH 113, 2015, č. 2, s. 576–577.

Pokud jde o provenienci, z významných položek katalogu vyniká exemplář, který byl svázan pro papeže Pavla V. († 1621) /soupis č. 240/, papeže Klementa X. († 1676) /soupis č. 128/, Jaroslava Bořitu z Martinic († 1649) /soupis č. 146/, nebo patřil do knihovny Vojtěcha Lanny († 1909) /soupis č. 207/. Za zmínku stojí, že nemalá část popisovaných svazků kdysi náležela do některé z klášterních knihoven a co do žánru je nejčastěji zastoupena náboženská literatura, zejména biblické tisky, mísály a rozličná teologická pojednání. Kvalitě a informačnímu potenciálu jednotlivých záznamů odpovídají také rejstříky, které tvoří závěr textové části publikace a nabízejí uživateli podobnou orientaci jako soupisy starých tisků realizované velkými univerzitními a vědeckými knihovnami. Za seznamem citované a konzultované literatury pak následují obrazové přílohy, které představují nejhodnotnější evidované jednotky, se zvláštním zaměřením na dobové vazby a jejich supralibros, dochovaná exlibris vlastníků, či nákladnější obrazovou výbavu, která měla zesílit čtenářský zážitek z knihy.

Je pochopitelné, že v případě muzejních sbírek starých tisků jde do značné míry o různorodé soubory, které se utvářely po dlouhou dobu a knihy do nich proudily rozličnými cestami, jejich výběr (v rámci akvizic) vždy určitým způsobem podléhal subjektivním pohledům a preferencím muzejních knihovníků, nicméně i tak mají svoji vypovídací hodnotu, přinejmenším pokud jde o úroveň kultury paměti. V případě Západočeského muzea v Plzni a jeho sbírek starých tisků ji umocňují příkladným způsobem připravené soupisy, které sice budou časem – postupným doplňováním fondu o nově získané svazky – pozbývat nároku na úplnost, nicméně kvalitou svého provedení jistě dlouho zůstanou vzorovou

a odborníky na knižní kulturu vyhledávanou pomůckou. Výsledky výzkumu fondu starých tisků nejsou navíc dostupné pouze v tištěné podobě, ale také v online katalogu knihovny Západočeského muzea.

Jiří Just

Středověk

Eckhard MÜLLER-MERTENS
***Studien zur Feudalismustheorie
und zur Historiographie***

Leipzig, Leipziger Universitätsverlag 2021,
394 s., ISBN 978-3-86583-824-7.

Eckhard Müller-Mertens (1923–2015) vystudoval dějiny, filozofii a sociologii na berlínské univerzitě v letech 1946–1951. Již během studií se stal členem německé komunistické strany, tedy SED. Poté co absolvoval práci věnovanou poddanským a vrchnostenským vztahům v Braniborsku v roce 1375, začal na berlínské univerzitě díky intervenci svého učitele Alfreda Meusela přednášet středověké dějiny. Roku 1952 v Berlíně promoval jako první marxisticky orientovaný medievista. V roce 1956 se pod vedením lipského profesora Heinricha Sproemberga, jednoho z koryfeů východoněmecké marxistické historiografie, habilitoval a roku 1960 získal mimořádnou, o čtyři roky později řádnou profesuru pro středověké dějiny na Humboldtově univerzitě. Až do penzionování byl jednou z vůdčích osobností východoněmecké marxistické medievistiky. Členem SED zůstal až do roku 1989, i když, jak poněkud nepřesvědčivě tvrdil ve svých pamětech, s politikou SED se rozešel už dávno.¹

¹ Eckhard MÜLLER-MERTENS, *Existenz zwischen den Fronten: analytische Memoiren*